

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Consolatio Desperantium, Seu Conciones De Magna Dei
erga Peccatores serio poenitentes, comitate**

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1617

II. Qvod Animæ Generosiores, sint ad misericordiam propensiores, & quod
misericordiam doceat ipse naturæ instinctus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56142](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56142)

O quantam nobis parit hæc clementia tranquillitatem, *mansueti heredit abunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Et hoc insinuabat, mea quidem *M. b. 11.* sententia, Christus Iesus, cum diceret: *Iugum meum suauis est & onus meum leue.* Et, cum suo exemplo nos ad hanc mansuetudinem prouocasset, adijceret: *Et inuenietis requiem animabus vestris.* Nunquid & Apostolis die quodam dicebat: *In patientia vestra possidebitis animas vestras?* Fælices igitur animæ illæ quæ benignæ sunt & misericordes. Iam prægustare incipiunt primitias & suaves cælestis patriæ fructus, & in hac miseriarum valle quendam velut terrestrem paradisum experiuntur. Ac tandem ex vno in alium immigrant. E contratio animæ implacabiles & vltices ex inferno in infernum præcipites corruunt: *Ex hoc in hoc: Ex hoc in illud.* Quæ cum ita se habeant, quisque pro vicularum suarum modulo imitari studeat patrem filij illius prodigi, de quo scriptum legimus: *Et misericordia motus.*

II.

**QVOD ANIMAE GENEROSIORES,
sint ad misericordiam propensiores, & quod
misericordiam doceat ipse natura instinctus.**

Nihilominus (quod sanè mirandum est, & tanquam horrendum in Christianismo monstrum habendum) nostræ ætatis Christiani. immò ij qui cæteris omni virtutū genere deberent præluere, Domini nostri ac nobiles, suo se honori plurimū consulere arbitrantur, si quasuis iniurias aut cōtumelias sibi vel suis irrogatas, animo vlciscantur implacabiliter. *Litem mouebunt, si vel a sinus mordeat canem.* Sic ferè Commodus Imperator homo equidem parum commodus, qui cum annorū esset duodecim, ac se in balneis ablueret, contigit vt a musca pungeretur, quod adeo indignè tulit, vt ipsum balnearum magistrum

in fornacem viuum iusserit dari præcipitem. In eam abripiuntur opinionem, vt existiment se maiorum laudes obrerere, se nihil animi in corde, se nec vnam honoris habere, se dignos esse, qui potius cum fæminis sarciant, vel sila ducant, quam se gladio & pugione accingant, nisi omnino iniuriam illatam vlciscantur, nisi vel duello vel alia ratione seiplos contrucident & iugulent, etiamsi tantum vel musca malè eorum oculos præcutrat, si vel leuis rumor eorum aures, qui minus placeat subintrer, si iniquus eos oculus conspiciat:

Quantulacumq; adeo est occasio, sufficit ira.

Inuenal.

Egregij profecto homines, qui se Dominos non reputant, nisi & in duello magni sint Domini, nec nobiles, nisi vita & moribus ipsos referant Ethnicos, imò ipsis Ethnicis vitam viuam contaminatiorem. Nec claris se natalibus ortos ducunt, nisi statim in eum arma corripiant eumque lædant, à quo vel in minimo læsi sunt: vt si vel mendacioli alicuius illos arguat, vel aliquid effutiat quod minus eis placeat. Quod si sine vindicta iniuriam remittant se indignos nobilitate omni arbitrantur. At si mendacij quempiam traduxerint in eumque fuerint iniuriosi, mallent sibi ceruicem ab humeris auelli, & miserè sibi vitam adimi, quam remissionem exposcere, & satisfactione honesta cum offenso in gratiam redire.

*Vide mon
dum satis
faciedu in
Ierony. d.
Vurea in*

*suo dialog.
de vero
honore
militari
Pag. 69.*

Misera sanè hominum istorum conditio: non intelligunt in quo verus equestris & militaris honor consistat, sed suo loco eum deturbantes, transferunt in res nullius valoris & momenti, & vt sic loquar, de asini sæpè vmbra disputantes, aut de fumo discrepantes, tandem ad singulare certamen descendunt. Non intelligunt generosi militis honorem non in hoc situm esse, vt quis se tanquam Rodomontium gerat, vt se buccis conrepanibus ostendet, insolentius fortitudinè suam efferat, iniuriã amicis afferat, alijs lites intentet, socios pro quavis re ad certamen prouocet, sed veri militis est, in hoc totis viribus incumbere, vt

ne latumvnguem à vere virtutis semitâ deflectat: suorum affectuum motus rationis magisterio subijciat, à lege Dei sui nunquam refiliat; fortis & magnanimus in publicis certaminibus, in iustis & licitis, in quibus fama paratur immortalis, existat. Quid honoris meretur (sic loquitur doctus quidam Cæsariensis Episcopus R. mus Pater F. Chrystophorus Chelfontanus) qui & personam, & alterius bona in continuo ponit & tenet periculo? Non scio, nisi honorali dignus sit, qualem merentur lupi, leones, aut Diabolus ipse animarum ab initio hostis & aduersarius, & Rex super filios superbiæ.

Quo honore dignus est is, qui proprio decepto iudicio illud dedecus arbitratur, quod Deus, boni & sapientes honorem iudicant & asserunt; nimirum iniurias fortiter ac sapienter ferre, easque excelsa animo remittere? Et illud pro honore ducere, quod Deus, & boni, & sapientes dedecus esse & ignominiam existimant, scilicet brutalem exercere ferocitatem & crudelitatem, velle sibi similem opprimere, aut à sibi simili opprimi, velle hominem homini, non solum lupum esse, sed plusquam lupum? nec enim tanta est luporum inter se cædes, tanta carnificina, quanta inter ipsos homines reperitur. Quis honor est falsò opinari, quod homo alteri honorem auferre possit, etiam si in eum iniuriosus esse queat? Honor virtutis semper comes est, illi adhæret firmissimè, non secus ac corpori umbra, honorantur semper qui virtutum splendore coruscant. Alterum nemo honore priuare potest, nisi prius eum virtute, qua præditus est, & cui coniunctus est priuet. Qui virtute instructus est, solus se honore priuare potest, dum scilicet virtute posthabita, vitium amplectatur: *nemo laditur, aut spoliatur honore, nisi à seipso.*

Quod si honor ab eo, qui virtutis ornamento decoratus est, auferri nõ potest, sed vitio dumtaxat proprio deperditur, quæ hæc stultitia est & dementia, ut quis illud modis omnibus prosequi velit & viribus omnibus recuperare, quod ei ablatum non fuit nec auferri

auferri potuit? Quis hominem illum non irriserit, siue Dionantinus fuerit, siue Manbeugius aut Arcadius, qui vitro, citroque equum perquirebat tanquam perditum, cui tamen infidebat? Aut senem illum iam excutientem, qui libros suos voluebat & reuoluebat, chartas scriptaque sua excutiebat ut ocularia siue perspicilla crystallina uel vitrea de integro inueniret, quae naso suo subnixa tenebat? Sic de eo philosophandum qui honorem perquirat, quem non amisit, nec ab eo auferri potest.

Deinde quid honoris meretur, qui aded pusillo animo est & abiecto, ut choleram etiam minimam refrenare non possit & comprimere, aut aded delicatus est & mollis, ut nequeat morsum aliquem, muscae morsu minorem æquanimiter perferre? Quo is honore afficiendus est, qui gladiatoris & bustuarij, immò lanionis, aut carnificis fungitur officio? Et præsertim cum non sit inscius quod Dominus Deus, Ecclesia, princeps, duella serio prohibeant, præcipiatque ecclesia Catholica, ne eorum corpora, qui duella committunt in loco sacro sepeliantur, si eos contingat in duellis occumbere, uelutque alibi non sepeliantur quam in campo inter brutorum animantium ossa, quibus facti fuere non absimiles, nimirum *sepultura a sine*.

An honor est, suum contemnere principem, matrem ecclesiam adspernari, Domino Deo creatori suo non obtemperare, vitam, corpus, sepulturam, quæ omnes naturaliter diligimus Christiani, Gentiles & Barbari, negligere & nihili facere, terram amittere, non propter cælum, sed propter infernum, propter nimirum honorem, quem fugimus esse & non est? Quid honoris habuerit is, qui ut alto stemmate natus inter ignorantes habeatur, uult malus reputari Christianus, & tanquam refuga aut apostata ab omnibus probis ac doctis Theologis pronounciari?

Bono probari malo, quam multis malis.

Laudari à malis vituperari est.

Quis honori uertat, si quis tam temerè vitam suam

discr-

discrimini obijciat, immò animam suam Dæmoni deuoueat? Nemo siquidem in dubium reuocari, quin talis, dum in eiusmodi certaminibus ex hac vita abripitur, supplicij addicetur sempiternis, tum propter inimicitiam mortalem, non habitualemente duxat, sed etiam actualemente, quæ cum è viuis excedit; tû propter trium legû. Principis scilicet, ecclesiæ & Dei transgressionem. Anima dico hominis eiusmodi, quæ sola omni honori præferenda est, & mille mundis anteponeunda, quæ alio non est redempta pretio, quam morte & sanguine Iesu Christi Domini & Saluatoris nostri:

Sit protrito adagio Abbas quidam irridetur quod hos versus in hunc modum distinxerit.

Porta patens esto nulli, claudaris honesto.
eum dixisse debuisset:

Porta patens esto, nulli claudaris honesto:
est equidem hic sensus verus & genuinus. Hinc nostris Proverbium est: *Pro uno puncto suum Abbas amisit asinum.* Quis eum non irrideat, vel potius eius stultam nobilitatem despectat, qui propter honoris punctum imperceptibilem, non asinum, (licet asinus ille verum fuerit animal, vel monasterium aliquod quod *Alma ab alnis arboribus* denominatur) sed miseram perdit animam? O damnum indicibile! ô stultitiam deplorandam! pro re tam pauci momenti animæ suæ iacturam facere!

Respondent ipsi & dicunt, quod non vt Christiani, sed vt nobiles eiusmodi singularia certamina ineanit. Illis respondeo me euangelium non scire, quod aliter pro nobilibus, in materia iniuriæ, remissionis, reconciliationis, rationis & iustitiæ loquatur, quam pro ignobilibus. Sed nec video quod nobiles Christiani sint alterius speciei, quam sint infimo & obscuro loco nati: nec facultatem aut priuilegium aliud habeant, quam rudis & imperita multitudo.

Virg. l.
Æneid.

Tros Tyriusq; mihi nullo discrimine agetur.
Nec video etiam quod Christianus & nobilis diue
sit

Ant personæ, quarum altera hoc licitè facere possit, seque saluare; altera minimè.

Memoriæ proditum est, quod cum semel quidam annosus rusticus videret Archiepiscopū Coloniensem magno cū apparatu & multis stipatum militibus iter facere, subrisit; cur rideret interrogatus, respondit se risisse ac demiratum esse, quod Sanctus Petrus Christi in terris Vicarius pauper & inops, successores suos tam diuites reliquisset & opulentos, qui militarem potius, quam ecclesiasticum statum præferant. Respondit tunc Archiepiscopus, se ducem esse & Archiepiscopum, & quod tanquam dux militares secum haberet copias: at in ecclesia se tanquam Archiepiscopum gereret. Rusticus intulit: Domine, vellem diceres mihi: quando Dominus dux erit cum dæmonū omnium colluue, vbi tunc erit Dominus Archiepiscopus?

Sanè possim, & iustiore titulo, irridere ritus brutales & barbaros Christianorum nobilium, qui honoris punctum tanti faciunt, ab ipsiq; petere: Domini, quando Christianus in duello mortè oppetens damnabitur, vbi erit nobilis: An Deus & Diabolus spoliū diuisuri sunt & dicturi: *nec mihi nec tibi, sed diuidatur?* Et Iesus malum Christianum Diabolo tradens, nobilem priuilegium pro parte sua assumpturus est? Aut dicet dæmon Domino Deo: *Da mihi animas, cetera tolle tibi?* quæ hæc partitio fieri potest? Et si fieri posset, optaretisne, vt nobilior ac melior vestri portio, anima nempè, in perpetuum perderetur, vt honor præensus saluaretur? Verum ne in re tam seria & tanti momenti videamur nugari, Respondeo quia tam alto genere oriūdi estis, ideò meliores esse debetis, placabiliores, & misericordiores: nam non solum inter homines, sed inter etiam ipsas bestias nobiliores ferè sunt ad misericordiam propensiores, & flexibiliores. Et profundiora flumina lentius solent defluere.

Curtius docet *altissima quaq; flumina minimo sono delabi.*

Demost. orat. ad Alexandrū magnum: *Nihil habes*

Rea

In sent.
memorat.
Pag. 14.

3. Reg.

Rex Alexander, vel fortuna maius, quam ut possis: vel
patura tua melius, quam ut velis seruare quamplu-
rimos.

Quid. lib. 3. Trist. eleg. 5. Quo quisq; est maior, magis
est placabilis ira:

Et faciles motus mens generosa capit.

Silencio hic præterimus quam clemens & benignus sit Dominus Deus noster, cuius magnitudo infinita: Etiam tacemus Iesu Christi misericordiam & bonitatem, de puris siquidem loquimur hominibus.

Romani illi triumphatores arrogantes, rerum Domini, nunquid omnium fuerunt hominum generosissimi, ad arma nati, inter arma educati, ac per arma ad summum honoris fastigium subiecti? Quid illis ambitiosius, quid honoris defendendi studiosius? animosius ac acerbius pro honore decertabant, quam possent nostri vnus aut quatuor anni domicelli, pro qualicumque honore duellum suscipientes & tanquam pro aris & foris dimicantes. Et tamen nobiles illi Romani gloriabantur seque ostentabant quoties virtute constanti & modestia suorum amicorum infirmitates aut iniurias perferrent, ut his duobus rebus inimicorum vires frangerent.

Quis principum si ab aliquo infimæ nobilitatis homine, homine dico ad instar fungi vnus noctis nouo, ad iram prouocatus fuerit, arma vlturus sibi factam iniuriam corripit, quin potius virtutem suam & animi magnitudinem in remittenda iniuria manifestam esse percipit? non vult videri in illâ perferenda exili animo esse, sed excelto & constanti vult illam perferre, cum illam inferens sibi par non sit, sed quæ si vellet nullo negotio & quasi ludibundus conterere posset & opprimere, *Aquila non capit muscas*. *Vincere seipsum magna est victoria*, ait Pibrac.

Paucis de fundatore Romani imperij loquamur, & de quibusdam Imperatoribus, qui eum secuti sunt. Quid vnquam mundus vidit clementius Iulio Cesare? Hic à lachrymis abstinere non potuit Pompei

in illa

inimici sui caput adhuc sanguine conspersum conspiciens. Quid clementius Iulio Cæsare, qui nūquam vitam alicui eripuit nisi in armis existenti? Quid clementius illo qui omnibus condonauit? Quid clementius illo, qui plures aduersarios suos suæ restituit pristinae dignitati ac honori? Quid clementius Iulio Cæsare, qui se vitam reddere posse exoptabat ijs qui in ipso certaminis ardore occubissent. Quid clementius Iulio Cæsare, qui non ob aliam causam quā ob bonitatem è viuis abreptus est. Tam bonus fuit & clemens, vt inter cætera honorum genera quæ decreti ei fuere, sancitum sit, vt ei templum clementiæ extrueretur, gratiæque redderentur, pro ea qua in victoria vsus erat, humanitate. Cic. Orat. pro Rege Deiotaro. *Cum facile exoreris Cæsar, tum semel exorari soles. Nemo vnquam te placauit inimicus, qui vllas resedisse in te simulatis reliquias senserit.*

L. Lipsius amicus meus lib. 1. monitorum & exp. politicorum c. 17. nu. 14. ille C. Caluo oratori, qui famosis epigrammatibus profciderat, cum de reconciliatione significasset, prior & vltro scripsit tanquam ipse lassisset. Idem Catullum Poetam, qui fama eius perpetua stigmata (& nunc leguntur) versibus inusserat, satisfacientem, eadem die adhibuit cana.

Cæsar Augustus eius adoptiuus modo vsus est eo. *Sueto in*
 de: Cum enim quadraginta esset annorū, & amplius, *vitam*
 & in Gallijs demoraretur, fidelique sermone denun- *Aug.*
 ciaretur, quod nobilis quidam iuuenis, cui nomen erat L. Cinna, Pompeij magni nepos, ei strueret insidias, simulque vbi, quando, & quomodo hoc se executurum imaginabatur, manifestaretur: nimirum cū Cæsar sacrificijs offerendis intentus esset. Etiam si iam alias huic L. Cinnæ ignouisset, & patrimonium quod fisco cedere debebat, idem integrum reliquisset, immò bona ipsius auxisset vnus beneficij & sacerdotij collatione, tamen clemens hic Imperator homuncionem hunc ita relapsum iussit accersiri, vt solus solum alloqueretur, & data ei sede sic eum affatus est: Rogo te Cinna ne meum interpellas sermo-

T

nem,

nem, etiam te benignè, ac placidè audiam. Tunc beneficiorum, quæ in ipsum Cinnam contulerat, facta breui enumeratione: nimirum ut ei vitam cum tamè in inimicorum castris repertus fuisset, donasset: ut patrimonium ei liberum reliquisset: ut eum beneficio ornasset & honestasset. Tandem subiunxit, cur ait, morte me dignum iudicas? Cum Cinnam his verbis iam tremore prostratum cerneret, asperius in eum nihil locutus est.

Ambr de obitu Theodosij. D. Ambrosius sic de suo Theodosio: Beneficium se putabat accepisse augusta memoria Theodosius, cum rogeretur ignosceret; & tunc propior erat venia, cum fuisset commotio maior iracundia: & optabatur in eo, quod timebatur in alijs, ut irasceretur. Hoc erat remedium reorum. Qui nunquam veniam confiteri negavit.

Carolus Magnus, magnum illud Saracenorù flagellum, deuictis Saxonibus, & suo imperio subactis, omnes eis in ipsum alienationes & perdulliones remisit (quæ fuerant frequentissimæ) ea tamen conditione, ut sacro baptismatis fonte tingerentur, fidemque Iesu Christi salutarem amplexarentur. Lipsius inimicus meus, duo memoria dignissima de huius magni Principis clementia erga filium proprium & filiam narrat, & quamuis auctorem non referat, decentis tamen mihi sufficit auctoritas: ipse dixit. At igitur quod cum in eum filius eius Pipinus conspirasset, hocque iam pro comperto haberetur, ei condonauit: relapsus est, iterum ignouit, modò tamen anima tam inconstans tertio prolaberetur, religionem meditaretur, eamque ingrederetur. In quo duplici eum beneficio complexus est. Vno dum veniam indulsit: altero dum viâ ad aliud regnum & imperiù, Franciæ excellentius, adipiscendù commonstrauit.

Rursus recenset quod filia eum offenderit. Quendam Eginhartus à secretis erat Carolo magno, & in aula morabatur homo doctus & prudens, sed arte amandi parû peritus. Is Domini sui filiã quãuis disparisplacitè esset conditionis, adamante: filia etiã huius capta fuit amore. Malù. Ignè, quo flagrabat, vi amantibus

ferè mos est, furtiuus extinxere aquis: secretò & nemi-
ne conscio aliquo tempore mutua se se commixtione
defædarunt. Tandè cù quadam nocte Eginhartus in
Principis infantis cubiculo secreto esset, & sub auro-
rà inde vellet egredi, vidit totù pauimentù niue stra-
tù. Pauperculus quid faceret? si progredereetur, ex ve-
stigijs aliquè hominè in Dominatum secretis cubi-
culis fuisse, agnosceretur facillimè. In his angustijs ei
consilio, astutia, fortitudine iuocatur amica. Eum ad
instar baiuli Parisiësis, humeris suis imponit, efferit hoc
dulce onus pro viricularum modulo. Sed ecce (ò casù
aduersum, simulq; prosperum) Carolus magnus ex in-
opinato adest, videns filiam suà tam insignè baiulam,
doler pariter & subridet. Vtrumque nota, tunc sapiès
ille Princeps dissimulabat. Illucescente iam die suos
conuocat Principes, rem gestà vt iucundam sic igno-
miniosam, exponit, consiliū petit, (neminè tamen
nominando, & auctorem huius tragicæ comediæ sub-
ticendo,) qua multari debeat pœna, qui tã nefando
scelere Dominù suù offendisset, & quid mereretur fi-
lia quæ in parentè tã esse iniuriota? Vno consensu
responderunt omnes, eos mortis reos esse. Tunc ius-
sit coram se vtrùmq; accersiri, & in publica purpura-
torum corona sic ait: Hi sunt, Domini, delinquères.
Et tu Eginharte, & tu filia mea quæ vos dementauit
audacia? Negare non potestis; nam me inspectorem,
me accusatorem, me iudicem & vltorem habetis. Ni-
hilominus experieris Dominum, & tu parentem cle-
mentem. Ignoscimus vobis, hac tamen conditione,
Eginharte tuam hanc concubinam duces in vxorem,
vuite concordés, & mutuis vos officijs subleuate.
Sic magnus ille Imperator hos duos summo, quo
consternebantur pauore, exemit, eosque summo
gaudio perfudit: Patri & Domino tam clementi
gratias, vt potuerunt pro tanto beneficio egerunt,
ijsq; amplissimus ille Principum consensus congra-
tulati sunt.

Vnum adhuc exemplum clementiæ Romanorum
Imperatorù & vnus adhuc Caroli, & tunc finem his

*Guenava
in aureis
epist. in
fine.*

imponemus, proferamus, Dum steterint Herenles
columnæ, dum mundus permanferit, noster Ganda-
uenfis Belgicus felicitis recordationis Carolus quin-
tus in ore hominum erit, & ob in subditos clemen-
tiam eius memoriam excipiet & tuebitur immorta-
litas. Siue in Hispania dum perduelles quidam da-
ce Ioanne de Padille fuere: Siue in Germania sub du-
ce Saxone; siue Gandavi vbi natus fuerat, & vbi om-
nes ab eo alterationes remiffæ sunt, & pauco sangui-
ne conuulfa, quamuis *sine sanguine non fit remiffio.*

Cum die quodam, mirum dictu, vnus qui ei a con-
filijs erat bellicis, suaderet Gandauum, totius
Flandriæ oculum pulchriorem deleteret & funditus e-
uerteret, eminētiorem totius ciuitatis turrim secum
conscenderet iussit, ei que dixit: Oculis curiosis non
cursorijs amplitudinem & parui illius mundi pul-
chritudinem perlustraret, eum esse in Flandria ad in-
star Parisiorum in Gallia. Deinde petijt quorū His-
panicæ pelles, tantæ chirothecæ conficiendæ forent
sufficientes. Cum quid alter responderet non habe-
ret, eum, vt fertur, perpetuo damnauit exilio, quod
tam crudele dedisset consilium. Vtinam nunquam
tale crudelitatis monstrum orbis vidisset. Historicus
quidam eius famosus in multis Iulio Cæsari eum
comparat. Et tandem concludit: *Clementia autem v-
triusq; (Iulij Cæsaris scilicet & Caroli V) æqualis, &
fortassis in Carolo maior fuit. Sic verum est, quo quisq;
est maior, magis est placabilis ira.*

Taceo quod & inimici soliti erant dicere. *Roges Is-
rael fuisse clementes.* Taceo quod Dauid ipse, vt se diui-
næ gratiæ commendaret, suam proponebat bonitatem
& facilitatem: *Memento Domine Dauid & omnis man-
suetudinis eius, quæ eluxit dum Absalon fratre suū Am-
mon confodisset: & dum ipse Absalon contra Patrem
suum conspirasset: tanta quippè fuit Dauid clemen-
tia, vt exercitus duci præciperet dicens: Seruate mihi
puerum Absalon: Dum etiam blasphemator ille Simeli
in ipsa fuga, Absalon persequente, maledictione sua
afflictio afflictionem addidisset, Silentij velo hic cetera*

pat parentes Reges, quibus nihil fuit clementius, cō-
 rego. Vt inter alios Alexandrū illū magnū, qui cū Po-
 rum Indiarum Regē praelijs fregisset, isq; in morbum
 incidisset, non minus impensē eum curabat, quam si
 pro eodem decertasset. Cum verò, præter omnium o-
 pinionem conualuisset, illum in amicorū suorū albū
 referre nō est dedignatus: Et paulò post, teste Curtio,
 eidem regnum suo maius & florentius donauit.

*Curtius
lib. 3.*

Eiusmodi exempla Regum subtriceo, vt exempla
 imperij Romani sacri, cum imperij Romani profani
 exemplis contexam, hoc est clementiā Romanorum
 Pontificum clementiā Romanorū Imperatorum cō-
 iungam. Quid maius in mundo, quid nobilius eccle-
 sia sacerdotio? Quā sanctis Patribus triplici ornatis
 corona? Sic hoc nihil clemētius est sacerdotio, quod
 aliud nihil petit, aliud nihil oprat, nisi vt soluantur
 peccatores, eisq; venia donetur *toties quoties*. Nihil
 hoc sacerdotio clementius, quod non sanguinolēto
 vtatur gladio, sed spiritali, & quidem rarissimē & so-
 btijsimē. Nihil sacerdotio catholico misericordius,
 quod contra Nouatianos hæreticos constantissimē,
 peccatorum remissionem post baptismū lapsorū pro-
 pugnat, & pro ea vsq; ad effusionē sanguinis, vbi opus
 est, digladiatur. Clamat igitur & protestatur quod nō
 semel dumtaxat, sed omni tempore Dominus miseris
 peccatoribus misericordiam benignē tribuat.

D. Cyprian. ser. de cana Domini sub finem: *Velit
 nolit Nouatus hæreticus, omni tempore Dei gratia recipit pa-
 nitentes. Seneca: Nunquā sera est ad bonos mores via. Nulla
 penitentia sera nūmodo vera. Quis sublimius Iesū Chri-
 sti Vicario?*

*Ouid. lib.
2. fast.
* al. gen-
tibus.
* al. Ro-
mana.*

* Regibus est alijs tellus data limite certo.

* Pontifici spatium est urbis & orbis idem.

Hoc tu per terras quod in aethere Iuppiter alto

Nomen habes; hominum tu pater, ille Deūm.

Tantæ sunt dignitatis Romani Pontifices, vt eos
 Christiani fideles, Reges etiā & Imperatores adorent,
 & pedes exosculentur eorū, arma ante eorū pedes de-
 ponant, gladiū & arma ab ipsis accipiant, pro ipsorū

defensione gladium corripiant, & vagina diripiant atque educant, iureiurando se pro iisdem decertaturos promittant. Verè. *Genus electum, regale sacerdotium.* Ut summæ sunt dignitatis, ita clementissimi sunt, placabilissimi, & ad remittendum propensissimi. Ob eorū oculos semper illud cuiusdam sapientis antiqui obuersatur proloquium: *maximam potestatem accipiens, datorem potestatis iuxta possibilitatem suam debet imitari. In hoc autem Deum maximè imitabimur, si nihil iudicauerit, quam misereri pretiosius.*

Satis intelligunt non decere, ut aulæ præfectus Domini alicuius parcus sit & tenax, cuius Dominus liberalis sit & munificus; crudelis sit, & implacabilis, cuius Dominus ipsa sit bonitas, ut est Iesus Christus. Etiam sciunt rationi parum consonum esse, ut quis ductus sit & inexorabilis, cum primus summorum Pontificum tam facilem in condonando magistrum habuerit, quem tamen tam ignauè denegat & rotas. Probè norunt, ut Senecæ verbis utar: *quod superioribus, & in fastigio collocatis nihil sit pulchrius, quam multarum rerum veniam dare, nullius petere.* Hinc ab illis in nos tot excellentes, tam copiosæ, ac frequentes promanant indulgentiæ. Hinc semper parati sunt deuios in sinum suum obuijs vlnis recipere. Hinc Paulus 4. Pontifex, quodam die hæretico ad veram fidem conuerso, ad pedes suos prostrato, & defluentibus lachrymis veniam petenti dixit: ecclesiam suam suum nunquam ijs ocludere, qui ad eam reuertentur. Efferatæ esse crudelitatis ad pedes prouolutos non benignè tractare, eosque paternè suscipere. Nec minus amicè & dulciter cum eo egit, quam paterfamilias, ut mox dicemus, cum prodigo euangelico.

Hinc ætate nostra Clemens 8. Papa tam amantèr brachijs suis complexus est, & gyro ecclesiæ adserpsit Henricum magnum huius nominis 4. Franciæ & Nauarræ Regem, quamuis lapsus fuisset relapsusque. Et cur illud quis silentio inuoluat, cum sanctus Paulus libetè de seipso dicat: *Blasphemus sui & persecutor.* Quamuis igitur alias, ut quidam scriptis prodiderit, vilis

Seneca 2.
de Clem.
sap. 3.

ifus
Paul
tanc
fang
mo
com
S. Pa
aliqu
desp
exist

P
mer
tis r
mif
tius
por
inf
han

P
rab
erg
Pri

mo
prio
exc

sta

per
ner

tam
ter

pro
n

ter
vo

mi
ni

8

visus sit præfulgidis armis munitus, non secus ac S. Paulus, ecclesia Romanam, ipsum Regē, ipsam Galliā tanquam dux & coryphæus impugnare, aduersariorū sanguine vique effuso, varia loca adtergere, fumo & puluere loca, per quæ eius exercitus ferebatur completere, tamen à modo viuendi tandem resiliit. Sic S. Paulus de seipso: *Audistis enim conuersationem meam aliquando in iudaismo quia supra modum persequebar ecclesiam Dei, & expugnabam illam abundantius, emulato existens paternarum meorum traditionum.* Galat. 2.

Patris erat tam magni, cui nomen Clemens, vt nomen rei conueniret, Regi tam magno, tam excellentis regni, & ad res tam grandes nato, beneficium remissionis indulgere. Et hoc ob bonum commune totius Christianissimi, quod promouere poterat, (sic me potius quam quibus aliis in spem erexerat.) Quod infortunium, quis casus nobis hoc bonum inuilit, & hanc nobis spem præcidit?

Non possum non vobis etiam clementiam admirabilem Sixti V. Pontificis, ordinis sancti Francisci, erga feminam quandam, prout mihi quidam magni Principis agens quodam die Romæ narrauit, commemorare. Casus talis est. Hæc femina rem cum proprio filio habuerat, & filium procrearat. O incestum execrabilem! Quodam igitur die tota tristis & moesta, tota lachrymis perfusa, ob tantum crimen pertrumpit ipsam confertam hominum multitudinem cum prole quam secum ferebat, vt sese ad pedes tam magni Pontificis deiceret, eaque publicè confiteretur crimen, veniamque precaretur. Et quia propius ob condensam multitudinem accedere non poterat, vt ad genua Pontificis se prosterneret, & rem totam planius & plenius ei exponeret, voce elatâ exclamauit inter confertam ipsam hominum multitudinem Hispanicè si satis commemorari in hunc modum: *Padre sancto, aqueste hijo mio, e hijo del hijo mio. Pater sancte hic filius meus,*

meus, filius est filij mei. Quod cum intellexisset bonus Pontifex, remq; ut se habebat cognouisset, benedictionem ei est impertitus, eamq; absoluit quantum ad iudicium *pro foro fori*, aliamq; ei pœnitentiã, quam vnũ Pater noster & Aue Maria prout recordor, iniunxit. Et cũ quidã diceret huic sancto Patri pœnitentiã hanc nõ esse tãto crimini condignã, respondit. Quid? Nonnẽ tibi videtur pauperulam hanc fœminam latitacione, dum publicẽ, in propatulo & in conspectu tantæ multitudinis hominum, qui ad instar parui mundi conuenerant, suum cõfessa est incestum? Hæc fuit clementia huius Patris Patrum. Quid vultis? semper illius veritas elucet, quod, *quo quisq; est maior, magis est placabilis ira.*

Sophro. in De sancto etiam Alexandro, Patriarcha Ierosolymitano legitur, quod admodũ benignus fuerit & clemens. Cum quodam die eius secretarius, bonis suis manus attulisset, eaq; compilasset, in fugam se, ne caperetur, coniecit; & cum in latrones incidisset, & ab ijs in remotissima loca abductus esset, ac Patriarchæ hoc innotuisset, illum 85. minus argenteis redemit. Vbi verò reuersus esset illum tã humaniter tractauit, ut illud adagionis vicem subiecit: *Nihil utilius quam Alexandro malefacere.* Verum igitur est, quod *quo quisq; que est maior, magis est placabilis ira.*

Hoc etiam patescit in vtrõq; generis humani sexu. Quia in dies singulos experimur, *quod vindicta nemo magis gaudet, quam femina.* Et quod iratus homo facilius, quã fœmina placari possit & tranquillari: *netumq; furens quid femina possit* (ignoscite Domine, nã quod dico, si gradus hic & locus vobis daretur, dicere; si tamẽ ipsã veritatẽ, ut nobiles decet matronas, ingenuẽ fateri velletis) nihilominus etiã earũ plerõq; mites sunt & placabiles. Quid? etiam hoc in animalibus ipsis videre est, Leones animalium terræ Reges tã sunt generosi, ut ei non noceãt, quẽ coram se prostratum conspiciunt. Immo à vero deflexos itinere ad rectam viam reducunt. Et cum crudelitate efferuent, tam

tam in foeminas quam viros defauiunt, nunquam in pueros nisi ingenti fame premanur.

*Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni,
Pugna suum finem, cum iacet hostis habet.*

*Ouid. 3.
trist. eleg. 3*

P. Statius Papinius Thebaidos lib. 8. de Leone loquens :

Si decidat hostis

Ire super satis est, viamq; relinquere victo.

Plinius lib. 8. cap. 16. Leoni tantum ex feris in supplices clementia, prostratisque parcat, & ubi sauii, in viros potius, quam in foeminas fremit, in infantes non nisi magna fame. Credit Lybia intellectum peruenire ad eos precu, &c. Captiuam certe Getulia reducem audiui, multoru in syluis impetum a se mitigatum alloquio, ausam dicere, se foeminam profugam, infirmam, supplicem animalis omnium generosissimi, caterisque imperantis, indignam eius gloria pradam.

Quintil. in declamat. quadam de Leone intelligendus cum ait. Age, si perisset cadauer calcasset? fera me Hercule generosiores, tacentes transeunt.

E diuerso magis ignaui sunt crudeliores.

Iuuenal. sat. 13.

Quippe minuti

*Semper, & infirmi est animi exiguiq; voluptas,
Vltio.*

Quo bestia sunt ignobiliores, eo sunt minus bellicosae, corde abiectiores & angustiores : vt sunt lupi, vrsi, tigrides &c. & minus mansuetae, moriendum si quis in earum morsus aut vncos pedes incidat. Imo demortuum cadauer in varias diripiunt & dilaniant ingenti cum ferocitate partes. Grandes Anglicani molossi, testantibus Aristotele, & D. Chrysoftomo, dicuntur non amplius latrare aut mordere cum coram ijs quis fedet, & facilius adulatione, blanditione & delinitione mitagantur, quam caniculi barbaruli & simuli : nam quamuis vix carnis vncia consent, & vira infirma sint, hominem tamen persequi, & latrare, modo quodam irreconciliabili non cessant. Et si contineantur a suis dominis mutire caperata fronte non desinunt, cum periculo ne eorum moribus pungantur qui illos coercent. Magni è

*Chry. ho.
16 ad Eph.*

diuerso Anglici illi canes transeunt, & pertranseuntes nullo latratu excipiunt, ad paruulorum istorum canum latratum vel detibus stridere non dignantur, cum contra parui nullam ferè ob causam grundire non cessent. D. Chryl. hom. 10. ad Ephes. *Canes hoc inter se facere dicuntur, ut quando in aliquem latrando immerint, is verò se in terram proiecerit nihilq; contra fecerit, mox omnem iram hoc pacto extinguant.*

*Ouid. li.
16. s. 11.*

Et ut de magnis loquamur, & ostendamus quod secundum Aristotelem ira quietat, dum non mouetur homines, nec eos mordeant, qui in terra prostrati iacent, vobis memorabilem proferam historiam, quæ in Indijs contigit nouarum regionum aduencoribus Hispanis. Diego Salazar, celeberrimus, quod inter primos insulam Sancti Ioannis detexit, magnum habebat molossum, ferocem, ferocem animatum in Indiotas, quos vocant Bizerillo. Nocte illum diem sequente, quo Hispani Caci que Mahodomaca, prælio vicerant & fregerant, Salazar constituit canem suum laxatum in antiquam quandam Indicam mulierem, quam captiuam tenebat, emittente. Et ut hoc faceret commodius, litteras eidem antiquæ tradit ad quendam gubernatorem, qui in de vno militari distabat, perferendas, sed ea intentione, ut simulatque nonnihil longius progressa esset, canem suum in eam impelleret. Paupercula dum læta se dat itineri, per has siquidem litteras sperabat se liberandam, Salazar statim canem suum in eam transtulit, qui eundem subito affectus est. Hæc molossus hunc accurrentem ad se cernens, furiosum ut Cerberum, os habentem apertum quid faceret? Sedit in terra, & cum sic sua lingua est allocutus: *Domine canis, Domine canis, has fero litteras* (ostendens litteras obliquatas) *ad Gubernatorem.* Deinde subiunxit: *Domine canis ne mihi quid mali inferas.* Tunc molossus ille Bizerillo, minus canis quam dominus suus Salazar, humilibus & abiectis huius vetulae captivæ & miseræ, precibus motus, sicinus conuertit, & nil ipsa mali ab eo accepit, nisi quod pede sublato in

eam, vt in parietem, affluentem vrinam effuderit. Vade Hispani, qui huius canis naturam ferocem & immanem notam habebant, hoc miraculi loco habuere; nec huic vetula vitam eripere ausi sunt, cui canis vitam sarram tectam reliquit, bisque eius saluator fuisse: tum quia eius vitam conseruarat, tum quia suo exemplo effecerat vt conseruaretur ab hominibus.

Nihil hic dico de canibus illius diuitis epulonis, qui Lazarum iacentem in porta accedentes linge-
bant eius vulnera. Sic igitur bestia generoso & excel-
so corde ignobiles vero & abiecte plane se modo ha-
bent contratio:

Sic iuuat ex animis proiectaq; preda, canesq;

Degeneresq; lupos, magnos alit ira leones.

Quid vbi supr.

At lupo, & turpes instant morientibus vrsi,

Et quacunq; minor nobilitate fera est.

Quemadmodum signum corporis admodum in-
firmi & debilis est, quando se tangi non potest pati,
vt podagra laborantibus contingit, qui ne lectum
quidem suum quenquam permittunt accedere. Eo-
dem modo qui ita compositus est, vt statim in iracu-
diam preceps feratur, & ad minimum verbum irrite-
tur, argumento est eum ceruice admodum infirma,
& delicata esse, ac animo profus abiecto & pusillo.

Si igitur eo omnes nostros inflectimus conatus,
vt animi nostri magnitudinem, & cordis generositate
omnibus manifestemus, hæc animalia regia & gene-
rosa nobis ob oculos proponamus, ostendamus nos
passionibus superiores esse, perferamus quæ nobis
inferuntur animo excelso mala, nobis mala facietib⁹
ignoscamus & remittamus animo generoso. Hoc si
fecerimus nõ nobis vitio dabitur, non ab animi præ-
stantia descivisse iudicabimur, sicut nec animi mag-
nitudinem dicuntur inflexisse summi illi Imperatores &
Reges, aut etiam animalia ista regia, si exemplis tam
illustribus suam mundo clementiam prodiderint.

Si nobilitatem nostrã volumus vincendo ostẽtare,
ille

ille mea quidem sententia, verè nobilis est, & longè nobilior ex parte animæ, qui viæ motus & imperus rationis imperio potest comprimere; quam sit is qui viribus corporeis vult aduersarium suum superare, vel opprimere. Nam verè nobilis est qui vitur & excellit ratione, imò Angelis, Deo etiam ipsi similis: at qui viribus corporeis præstat, brutis potius ipsi assimilatur, vt Leonibus, Elephantis &c.

Quin & hominum imperitorum iudicio præstantius longè est hominum nobilitatem possidere, quæ est ipsa virtus (à qua nobiles appellamini) quam brutorum animantium nobilitatem habere, quæ aliud nihil est, quam corporea fortitudo & corporis sana dispositio. Ecquis velit potius nobilis bestia, quam homo nobilis nominari? Sicut enim qui ad misericordiam pronus est & clementiam, proximus est Deo: ita testantur sapientes, Demost. oratione ad Alexand. Magnū: *Nec per aliud accedere ad Deos propius potes, ut Alexander quam ut salutem conferas hominibus, vel indulgendo, si egerint: vel parcendo si deliquerint: vel indulgendo, si supplicauerint. Cum enim vincamur à Dijs: omni munere, vel virtute, sola clementia est, qua nobis datur reddi æquales.*

Claud. Eutrop. 2. *Cum vincamur in omni*

Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Seneca lib. 1. de clementia cap. 20. *Magni animi est iniurias in summa potentia pati, nec quicquam est gloriofius Principe impune lesa.*

Cicero orat. pro M. Marcello, *Animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, aduersarium nobilitare, ingenio virtute præstantem non modo excellens iacentem, sed etiam amplificare eius præstantiam diuinitatem, hæc qui faciat, non ego eum summis viris comparo, sed minimum eam Deo iudico.*

Verè parcendo hominibus si deliquerint, ac indulgendo, misericordiamque inimicis præstando laqueum nostrum generosum potius quam vilescentem do mundo reddimus perspicuum. E contrario si brutorum est animantium & quidem eorum quæ minus

gene
re, &
dege
decie
brut
homo
tis in
glori
Quæ
A
bon
secun
homo
qui v
delin
cium
se vi
hab
nob
am g
mus
nob
mun
quid
mūc
stian
D
nitu
tur
fatis
sapi
dat.
esse
hoc
ticu
zele
Hæc
tan
tium

generositatis habent, vt iam docuimus, se vindicare, & inimicum prosternere; sanè non possumus non degenerare de gradu nostræ dignitatis & nobilitatis decidere, obbrutescere, nosq; exinanire, cū ad instar brutorū aduersarios nostros contrucidare volumus: *homo cum in honore esset non intellexit cōparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis foenum. Qui contemnunt me erunt ignobiles.* 1. Reg. 2.

Adhæc cum præclatior sit nobilitas quæpiam bonum esse Christianum, quam solum nobilem esse secundum mundi iudicium, qui tamen nobilis pro honore censeret vindictam esse sumendam, & eum qui vltor est iniuriæ, verè nobilem existimat; Sanè delinquenti parcere, quod est synceri Christiani officium, ipsam nobilitatem expressius representat, quàm se vindicem exhibere, Quod si quis pro vero nobili haberi nō potest, nec tuā tutari sine improperatione nobilitatem, nisi ad omnem iniuriam & contumeliam gladium corripiat, quod prohibet christianismus faceat, procul absit talis nobilitas. Quæ hæc nobilitas si à Christianismo desciscere & ad paganismum redire debeas: Dicite quæso Domini mei, nunquid melius est hominem Christianum esse sine hac mūdi nobilitate, quam ita nobilem esse & non Christianum?

Denique qui ita inimicum persequitur, vt velit penitus eum de medio tollere & exterminare, proficitur & confitetur si non apertè, se timore corripit, nec satis proprijs viribus confidere; præsertim cum id sæpius fiat, vt se suumq; statum quis securiorem reddat. Rursus is proficitur se non adhuc verè nobilem esse, sed velle suis armis & fortitudine fieri, & hoc cum priuata auctoritate gladium stringit & particulare certamen suscipit. Id siquidem semper fit vel zelo & studio vindictæ; vel securitatis futuræ amore. Hac de re Senecam magnū illum Philosophū disputantem audiamus: *Visio duas res prestare solet: aut solatium adfert ei qui accipit iniuriam, aut in reliquum securitatis.*

*Senec. li. vi
de clem.
cap. 21.*

ritatem. Principis maior est fortuna, quam ut tali solatio
egeat, manifestiorq; vis, quam ut alieno malo opinionem
sibi virium quarat.

Quid. 4.
fast.

Possis nocere, sat est.

Si decedat hostis,

Ira super satis est.

Terent. in Adelphis A. 2. scen. 1. Accipienda
missitanda iniuria adolescentium est.

Sunt quadam responsione, & ultione indigna.

Immo etiam si quis de nimia expositularet clemē-
tia: melius est nimium condonando offendere, quā
nimium puniendo & castigando: nam minus nocu-
mēti adfert, & si nocumentum fuerit, reparabile est.
Possunt siquidem nouæ superaddi pœnæ si sufficiens
defuerit: At nihil auferri potest, vbi in animadu-
sione fuerit excessus, præsertim si de vita aut honore
agatur. Deinde multò melius est laudari à nimia hu-
manitate, nempe quod nimis fuerit quis humanus
(conueniens hominū est, hominē seruare voluptas) quā à
delicate, brutus nominari. Laudabilius est dici mori
misericordiæ indulgentior; quā atræ bilis vicio fero-
cior. Passio misericordiæ, præstat passioni iræ & cho-
leræ, nec vnius hominē cū citò pœniter quā alterius.

Horat. lib. 1. epp. ep. 2. Qui non moderabitur ira,

Infectum volet esse, dolor quod suaferit & mens

Dum pœnas odio per vim festinat in vltio.

Et citius prudens appellabitur, qui cum nocere
potuerit, & non nocuit, quam qui nocuit; Bias apud
Aufonium: Quod prudentis opus? cū possit, nolle nocere.

Vltori dicitur quod ira permotus faciat & dicat
quod stulti faciunt & dicunt, indigna homine nobili
exprobratio; ita dum vnam vult maculam elicere, al-
tera se turpiori defædat: Dicitq; facitq; quod ipse

Non sani est hominis, non sanus iuret O restes.

Persius
Saty. 3.

Et quamuis hæc non ita se haberent, ad motus tra-
men misericordiæ concitatur, quod ea virtus homi-
nibus sit conuenientior, ciuiliior quam sine caritate.

Terent. in
Heaut.

homo sum, humani à me nihil alienum puto.

Natura etiam nos ad eam inuitat, per modum que

in creatione seruauit, qui talis est, vt satis ostenderit se non intēdere creare hominem inexorabilem, bellicosum, agrestem: sed potius creaturam rationalem, pacificam, amabilem, dulcem, benignam, mansuetā, & societatis studiosam:

Homo pacis ad otia natus

Candida pax homines, trux decet ira feras:

Nec eū nos ex ferro, aut chalybe vel ære formauit: nec ex ebore, aut marmore dionātrino sculpsit: aut ex quercu dura, vel alia si sit durior, arbore excidit: sed suauiter nos effinxit, non secus ac vas figulus, è limo terræ: Vt hinc instuamur nos nō debere esse inflexibiles sicut est chalybs, aut implicabiles vt est marmor, sed tractabiles, vt est lim^o terræ, ex quo nos Deus architectatus est. Discimus etiam animam nostram benignam esse debere, vt forma sit materiæ proportionata, anima dulcis sit vt corpus.

Rursus; natura voluit nudi nasceremur, impotētes & inermes, vt hinc erudiremur, nos ab ea productos esse propter pacem, amicitiam & beneuolentiam; nō propter bellum, lites, contentiones & duella, aut vt alijs simus damno & nocumento.

Inter animalia videmus, quod quædā armata creant, quædā leuiori armatura, quædā grauiori & quasi cataphracta. Quædā cornibus roborauit, vt tautos, ceruos, vnicornes, arietes: Alia vnguibus armauit, vt leones, gryphos, miluos, felēs; Quædam dentibus, vt apros, elephantos, qui præter pelle & magnitudinem promuscide valent; quædā crustis & squamis, quibus tanquam lorica obteguntur, vt crocodilos.

Et quod magis est, habet animalia figuram beluinā & crudelē, oculos immanes, vocē durā & horribilē, mugitus & rugitus ac plura alia suę ferocitatis signa & indicia. Sol^o veid homo ad similitudinē vermiculi nudus productus est, imbellis, imbecillis inermis, delicatus, pelle tenella, & multij penetrabili cōstans, nec membra habens, quibus bellum alijs, aut vim inferat, aut vim vi repellat. Nec enim capite ferite potest, vt aries aut taurus; nec manibus cadere, vt leo aut felis vnguibus; nec pedibus

calcitrare ut equus, nisi plus pœnæ & doloris suffineat, quã cui hæc intulerit. Animalia verò alia alijs nocere possunt, nunc cornibus ut vnicornes & tauri nunc unguibus, ut feles, leones & gryphi: nunc spinis ut herinacei & alij pisces nonnulli: nunc veneno, ut scorpiones sine ipsorum offensione vlla. Solus homo nocere non potest, vel si noceat, nocet ut apis, quæ dum suum infigit aculeum non vitam nobis eripit, sed sibi ipsi nocet & mortem adfert. ad unum ictum aculeo infixio, quidam apes statim emori putant. inquit Plinius.) animamque in vulnere ponit: Non potest quidem homo damnum adferre alijs ijs armis, nisi se ipsum lædat, quæ à matre habet.

D. Grego. Naz. orat. 28. de sustinere patris.
Plin lib. 11. c. 21.

Non potest sine spiritus perturbatione iram in alium colligere, & contrahere. Nec potest iniuriarum sibi factarum reminisci absque animi sui dolore, ac emotione. Eam ob causam utilis ei esset amnestia Atheniensis, & obliuionis ars. quam exoptabat Themistocles, ei esset sæpè conducibilior quam memoriæ ars, si tamen Simonides inuenirentur aut fratres Hieronymi Calabri ordinis S. Francisci, qui nõ minus artem obliuionis, quam memoriæ traderent.

Deinde homo noster figura donatus est, non crudeli aut horrida, ut cætera animalia, sed amica, dulci, bella, pacifica, præferens vera benevolentia & amicitia notas & insignia. Deus bone quam sunt eius oculi attractiui, quam aspectus amabilis? *Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum* dicit quidam. Quam vox eius dulcis, gratiosa, quam blanda? nec Lyra Arionis sonus suauissimus, nec philomenæ cantus ei possunt æquiparari. Solus sermonem habet, quo amicitia conciliantur & conseruantur, inter homines, ac lites componuntur. Socialis est homo, hominum consuetudine & familiaritate oblectatur: non est bonum homini esse solum. Hoc ei à natura institutum est, ut gaudeat cum alijs benefacere potest, & tristetur naturaliter cum malefecerit. Solus risibilis est, ut sit signum lætitiæ & exultationis: flebilis etiam est, quæ

Cant. 4.

quo eius pietas, clementia & misericordia exprimentur.

Omnis homo, vir æquè ac fœmina in egressu è materno utero, & in hunc mundum ingressu, prorùpit in lachrymas: *primam vocem similem omnibus emisit ploràs* ait Salomon. Mares voce elatiore incipiendo per A, quasi propter culpam parentis sui Adæ: fœminæ voce demissiore per E, quasi propter transgressionem matris suæ Eux, ut quodam in loco adnotat Lyranus. Et ut paucis agam, homo in se omnia amicitia, ac benevolentia signa præferebat, nulla quibus ad malefaciendum aut nocendum natus esse videatur. *Quorsù hæc omnia? Ut per hanc suam nuditatē, imbecillitatē, lenitatē, & mansuetudinē figuræ suæ impressam, intelligat se à naturâ, seu potius naturæ auctore Deo nō alium ob finem creatum, quam ut pacem & amicitia colat, cum omnibus pacificè, & tranquillè viuat, facilliq; ad remittendum & condonandum existat.*

Dæus quoq; illum libertate arbitrij & ratione adauxit, ut vi & violentia nihil, sed consilio, & ipsius dictamine rationis, efficiat. Et si quæ litium aut turburum inter homines sibi similes tempestas oriat, illâ amicè & pacificè compescat. Hoc intendebat natura quando sic illum effigauit, nō eum querulosum, nō inexorabilem esse volebat. Si igitur belli, duelli, crudelitatis amans fuerit & sitiens, & si nulla erga proximum concitetur misericordia, contra naturam suam & conditionem operatur, quæ vim omnem & violentiam abhòrret oppressionem.

Mors in ventre materno eos opprimere debuisset, qui primi homini pauperi arma offensiva constarunt & fabricati sunt, gladios, pugiones, frameas, hastas, lanceas, corsica, hastilia, halebredas, bipennes, iacula, sagittas, arcubalistas, arcumanuales fundas, torméta bellica, petardas, bōbardas, torméta manuarum, pilâ tormétaria, pulueres tormétarios (etiâ si horum inuentor fuerit Religiosus, ut fert hominū opinio, & ut in libro quodâ pleno bellicorū instrumentorū vidè depictum; si tamen mala fecerit intentione, nam

casu factum est, vt liber ille denarrat, cum enip medicinali esset cōpositioni intentis, cui inerat materia sulphurea, eaq; cōpositio igni esset vicina, ignem cōcepit) & omnia alia instrumenta & arma bellica ad instar tonitruorum & fulgurum ad conterendos, vulnerandos, mutilandos, occidendos, dilaniandos homines, & eos ab illa mansuetudine ad quam nos fixerat & formarat natura auocandos. Hæc inquam omnia armorum genera cum suis inuentoribus debuissent in principio perire.

Planè digni omnes arte perire sicut.

ijs quippè adscribenda sunt, quibus sese homines infestant & exagitant mala, quæ rã atrocita sunt & portentosa: vt illum verissimum comprobetur *Hominini lupus*. Nihil est q̄ ab alijs creaturis patitur homo, si ad ea quæ ab ipso homine solo perfert, illud referat, cū tamē homo homini vt Deus esse deberet *hominini Deus*, & rãquam creator eiusdem & conseruator.

Et q̄ maius est, vt hæc crudelitas magis deserviat, & omnis mātuetudo ab humano corde aueretur, profusq; exularet istud: *Miseriordia motus est*, excogitant hominū sequiticia tympana, fistulas, tubas, clamores, & bellicas ostērationes, quib. obbrute scimus, & leonina quadã ferocitate agitati intrepidè mortis discrimini vitam nostrã obijcimus. Mortis dico tam acutã, quam passiuã; tam inferendã, quam perferendã, seclusã omni misericordia. Sic industrius est homo vt istud aboleatur: *Miseriordia motus est*. Vt motus misericordie euellantur, & generis humani inimici zuzum interferatur, scilicet motus, quibus homines se inuicem impetant, & pro rebus leuissimis & abiectissimis persæpè se quasi dilaniēt. O quam sumus deplorandi! quod pulchram hanc naturę de clementia obseruanda lectionem surda aure sic praterreamus.

Quis furor è ciues, sceleratam accersere mortem?

Sed nõne ipsa corpora nostra omnem nos docent elementia & misericordiam? Ecquod membrum est in toto corpore, q̄ alteri eiusdē corporis membro nõ cōpatiatur & in necessitate succurrat? Si vna manu sit

ut scabie facta, nonne protinus, ut remediū afferat, se applicat altera? *manus manum fricat.* Si ambulando laedatur pes, os statim clamat & conqueritur: & man⁹ ut ad ignē accensū remediū adhibitura accurrit. *ubi dolor ibi manus.* Si pars corporis ad effusionē sāguinis laedatur, non totus sanguis eborrit, nō secus ac exercitus totius provinciae solet civitati periclitari succurrere. Si cor tremore eborcutitur aut ira, si verecūdia in frōte est, omniū extremitatū corporis sāguis, tanq̄ milites praesidarij ac finitimi regni alicuius ad sonitū tympani, opē latu⁹ parti corporis ebor mota presto est, ut verissimū sit q̄ ad Corinthi scribit B. Paulus *Si quid patitur unū mēbrum, compatiuntur omnia mēbra.*

Immo facta piusculē nō expectant tātis per donec pariantur, sed ut serventur alia exponit se periculo, & ne laedatur praevēniūt: manus pro oculis, ne exaccētur; digiti pro lingua, ne iusculo perquam calido aduratur; pes pro pede, ne in glacie debili ad fundū lutis vel aquae praecipit cū toto corpore corruat, collabatur strenuē. Quid? Si unū mēbrum alterū graniter sauciet, q̄ in pē contingit, sauciatū non eborqueritur, sed moderatē fert ac concertādo, & se inuicē offendēdo & vulnerando tandē tota corporis machina dissolvatur & ruinā patiatur. Vidistisne unq̄ labia aut linguā de dētibus exostulantē si subindē comedēdo mors⁹ experiatur ipsorum? Aut audistisne aliquando quod pes de manu vindictā sumere voluerit, si faber lignatus parum cautus, lignum excindendo securis ictu illum feriat & vulneret? Aut quod oculus contra digitum egerit, si incautius eius prunam attigerit?

His igitur omnibus natura nos docet evidentissimē ut clementes simus, misericordes, propensi ad opem ceteris ferendam, cum simus unius corporis generis humani mēbra, mēbra unius corporis mystici Iesu Christi, aut Ecclesiae, mēbra eiusdem reipublicae, mēbra eiusdem monasterij aut collegij. Denique cur Dominus noster Iesus Christus carnem suam nobis ad manducandam dedit, sanguinē ad bibendum, nisi ut sapē manducando & bibendo carnē

& sanguinem agni, humorē, & huius agni qui omnia
 pertulit, naturalem participarem complexionem
 cibis enim & potus possunt complexionem immu-
 tare. Sperabat quod in ipsum mutaretur: non tu
 tabis me sed tu mutaberis in me Interim semper ut
 manemus: lupi sumus agnum comedentes ait B. Chrys-
 tostomus. Emendemus hæc quæso, &c.

D. Chrys-
 tostomus
 ad
 pop. Ant.

CONCIO VNDECIMA.

Græca. Themà, Καὶ ἔσπλαγχνίσθη.

Vulgata. Et misericordia motus est.

Syriaca. Et misertus est eius.

Factâ repetitione usitata sermonis præceden-
 tis, ita propositum.

Dicemus } I. Quod varijs modis nobis noceat, nisi fuer-
 hodie } mus misericordes
 } II. Quod Deum nobis reddamus aduersari
 } nisi clementes fuerimus.

QVOD MVLTIS MODIS NOCEAT
 nisi fuerimus misericordes.

Hesterno die audiistis (dilectissime anime) quæ
 & quanta nos ad clementiam inuitent & alle-
 ciant, Hodierno die ostendemus, quæ & quanta
 inhumanitatem ac ferocitatem dissuadeant & conde-
 nent. Quod multum damni incurramus ulciscendo: ob
 vindictam tam in hac vita, quam in alia castigemur
 quam parum solati ex vindicta sumamus: Quod ob
 eam sepe honoris ac famæ iacturam, immo omnium bono-
 rum faciamus: Quod gaudio illo, quo aliunde per-
 fundi possemus, nos ipsos priuemus. Quod ob zelum
 vindictæ vitæ, & sepe haud dubie Dei gratiam, vel quæ
 habemus, aut ipsius augmentum consequeremur, ac
 Dei vitam æternam, amittamus. Odamnum ob volu-
 ptatem adeo breuem, inestimabile, verissimum illud:

Atilla